

conservació i la continuïtat en el paisatge. Felicitem des d'ací la iniciativa d'aquesta publicació, que sense dubte ajudarà a acostar a molta gent al nostre medi natural facilitant-los l'increment del seu coneixement i de la seua mentalitat conservacionista, cada vegada més arrelada en la nostra societat.

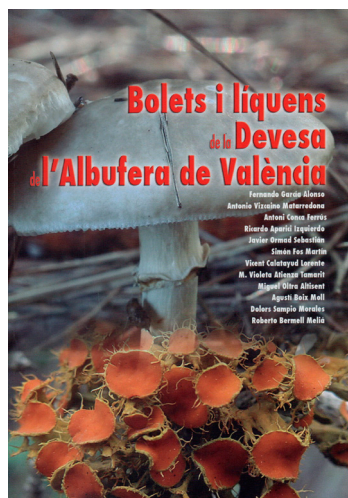
Emilio Laguna. CIEF-Servei de Vida Silvestre, Generalitat Valenciana.

Bolets i líquens de la Devesa de l'Albufera de València. Fernando García Alonso et al. 2018.

Donem la benvinguda a un llibre esperat feia temps, que duu al darrere molts anys de treball d'un ample grup d'especialistes, incloent-ne bona part dels més destacats experts valencians en la ciència micològica i liquenològica, per tal de donar-nos a conèixer un aspecte sovint desconegut: la notable riquesa de la Devesa de l'Albufera de València. Tot i que va sortir de la impremta a les acaballes de 2018, la seua presentació i difusió es va ajornar fins a la meitat de 2019, fent-se posteriorment la distribució tant institucional com mitjançant les llibreries, on ja està a l'abast en 2020.

Fins a 9 autors han preparat els textos, com a resultat de nombroses campanyes de camp a l'ecosistema dunar de la Devesa. D'una banda els micòlegs Fernando García Alonso, Antoni Conca, Ricardo Aparici, Javier Ormad i el ja desaparegut Miguel Oltra, principal expert valencià en el coneixement dels sempre difícils mixomicets. D'altra, els liquenòlegs Violeta Atienza, Vicente Calatayud i Simón Fos. I per tancar la llista d'autors principals, l'alma mater de la conservació d'aquest paratge al llarg de les darreres dècades com a cap del servei tècnic Devesa-Albufera de l'Ajuntament de València, Antonio Vizcaino. Tot i que solen indicar-se a les portades només els autors dels textos, en aquest cas s'han afegit a més Agustí Boix -autor dels esquemes i dibuixos-, Dolores Sampio -revisora lingüística-, i Roberto Bermell -encarregat de la coordinació institucional i dels aspectes de gestió. A banda cal afegir a 10 autors addicionals de fotografies, que han cedit desinteressadament material gràfic per aquesta obra.

La idea del llibre va sortir de la relació entre l'equip tècnic del servei Devesa-Albufera i SOMIVAL (Societat Micològica Valenciana), que des de fa més d'una dècada mantenen la seua col·laboració, traduïda entre d'altres activitats en l'organització d'excursions guiades a la Devesa per conèixer la seua riquesa



Bolets i líquens de la Devesa de l'Albufera de València. Fernando García Alonso, Antonio Vizcaino Matarredona, Antoni Conca Ferrús, Ricardo Aparici Izquierdo, Javier Ormad Sebastián, Simón Fos Martín, Vicente Calatayud Lorente, M. Violeta Atienza Tamarit, MIGUEL OLTRA Altisent, Agustí Boix Moll, Dolores Sampio Morales i Roberto Bermell Meliá. 2018. 326 pp. Ajuntament de València. València. Llengua: Català. Preu: 21 €. ISBN 978-84-9089-138-4

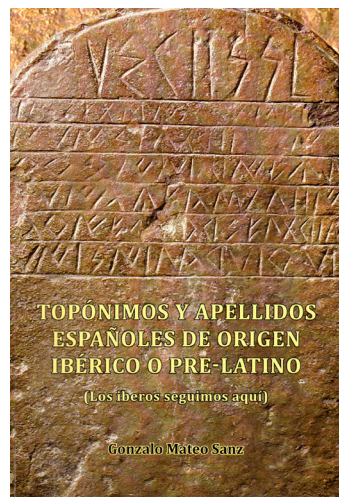
micològica, que es venen repetint cada any. Al llarg del temps, la llista d'espècies de bolets i fongs, mitjançant diverses campanyes anuals dels especialistes autors del llibre, ha anat creixent fins atènyer els 269 basidiomicets, 123 ascomicets, 146 líquens i 75 mixomicets. És a dir, almenys 613 espècies, a les quals cal afegir l'encara poc conegut grup dels glomeromicets, majoritàriament microscòpics i sovint només subterranis. A més a més, el paper de la Devesa com a punt calent de la biodiversitat fúngica valenciana es remarca pel fet que almenys 79 basidiomicets, 52 ascomicets i 5 líquens només es coneixen d'aquest paratge del terme municipal de València per a tot el territori autònom valencià.

El text combina introduccions temàtiques senzilles i en llenguatge divulgatiu, amb descripcions precises, on el lector es familiaritzarà amb molts dels tecnicismes propis del llenguatge micològic. El llibre comença amb una descripció de les principals característiques i ecosistemes de la Devesa, donant lloc més endavant a 3 capítols relatius als bolets, als líquens i fongs liquenícoles, i als mixomicets. Els dos primers, a banda d'una introducció al coneixement d'ambdós grups -on es detalla a més la terminologia tècnica i científica-, inclouen fitxes per a la identificació de 108 basidiomicets, 45 ascomicets i 32 líquens i fongs

líquenicoles, que els autors han volgut destacar especialment per la seua abundància, facilitat d'identificació, o relleu per a la conservació; també conté detalls descriptius de dues espècies del grup dels glomeromicets. En el cas dels bolets, les fitxes inclouen les descripcions macroscòpica i microscòpica, referències als hàbitats i a les èpoques de fructificació -quan la majoria són més visibles, mitjançant el bolet pròpiament dit-, i observacions addicionals, incloses les relatives a la seua toxicitat o comestibilitat; les fitxes s'acompanyen d'una o més fotografies, destacant que a més de les de tipus macroscòpic, més habituals a les guies de camp, a la majoria de casos s'han afegit també imatges de les espores preses amb microscòpia òptica, de vegades fonamentals per una correcta identificació de les espècies. Als líquens les fitxes es diferencien lleugerament, donat que contenen com a camps temàtics la descripció morfològica, les dades sobre reacció als tests químics usualment emprats a la identificació, una ressenya de l'ecologia i distribució, i dades sobre les espècies semblants amb les quals pot haver-ne confusió. Als dos casos, als bolets i als líquens, hi ha a més un recull sintètic i de comentaris sobre les espècies de més relleu científic i conservacionista, i la relació completa d'espècies trobades a la Devesa, es a dir, incloent també aquelles que no tenen fitxa al llibre. Finalment, per al grup dels mixomicets, es fa una introducció bàsica al seu coneixement i s'aporta la llista d'espècies conegudes a la Devesa, il·lustrada amb imatges d'algunes d'elles.

Amb aquest llibre es cobreix una important mancança d'informació de la que patia un lloc tan rellevant per al medi natural valencià com és la Devesa de l'Albufera -també coneguda com a Devesa del Saler-, més encara tenint en compte la ubicació al costat de València capital i la seua conurbació, amb una població per damunt del milió d'habitants; això es tradueix en una important demanda de coneixement del medi natural, que fins ara no es veia compensada adientment. Sense dubte, l'obra ara ressenyada no tanca simplement més d'una dotzena d'anys de campanyes d'estudi dels fongs i líquens de la Devesa, sinó que obri la porta per a futures addicions al catàleg d'espècies ja trobades, i assegura la col·laboració de molts futurs aficionats, per als que el llibre pot ser una excel·lent guia de camp.

Emilio Laguna. CIEF-Servei de Vida Silvestre, Generalitat Valenciana.



Topónimos y apellidos españoles de origen ibérico o pre-latino (Los iberos seguimos aquí). Gonzalo Mateo Sanz. 2019.

Topónimos y apellidos españoles de origen ibérico o pre-latino (Los iberos seguimos aquí). Gonzalo Mateo Sanz. 2019.

Tot i que *Nemus* és una revista més especialitzada en aspectes més propis de les ciències que de les lletres, hi ha moltes matèries que fan de pont entre aquests dos grans grups, sempre artificials, de les principals branques del coneixement i la creativitat humana. Entre d'altres destaca sense dubte la geografia i el coneixement del paisatge, que necessàriament duen aparellada la identificació dels llocs mitjançant la toponímia. De fet, molts experts en el coneixement de la natura s'han interessat per l'estudi i recuperació dels topònims; fins i tot, espècies que es pensaven desaparegudes s'han trobat gràcies als noms encara associats a paratges concrets. Al sí d'aquest context, no es fa aleshores tan rar que el més destacat naturalista del sistema Ibèric, el professor de la Universitat de València i investigador botànic Dr. Gonzalo Mateo, s'haja interessat des de fa molts anys per la relació entre els topònims, els elements naturals o paisatgístics, i les principals cultures antigues de l'actual territori espanyol. I, en dir antigues, no ens referim al que sovint ens han ensenyat sobre l'origen romà o àrab de molts dels noms de les nostres muntanyes i pobles, sinó prou més enllà, fent-nos enrere en el temps fins als pobles pre-llatins. Fruit d'aquest afany de coneixement surt el llibre que ara ressenyem, on al títol "Topónimos y apellidos españoles de origen ibérico o pre-latino" s'afegeix un subtítol ben aclaridor: "Los iberos seguimos aquí", tota